

AZ 1964-ES
BIBLIOGRÁFIAI ELŐTERVRŐL

A bibliográfiai munka országos arányu összehangolása érdekében a kiadásra tervezett bibliográfiák bejelentését a 11-1/1954. Np. M. sz. utasítás és az 1018/1956 Min. Tan. határozat írják elő. A bejelentési kötelezettség az említett utasítás, illetve határozat értelmében csak a fél szerzői iven (20 000 n), felüli terjedelemben és több mint 50 példányban megjelenő bibliográfiákra vonatkozik.

Az 1964-re tervezett és bejelentett bibliográfiák címeit a Könyvtártudományi és Módszertani Központ - hasonlóan az elmúlt évekhez - összesítette és közzétette az előtervet.

Az alábbiakban az összesítés bevezetőjéből idézünk néhány megállapítást az 1964-re várható bibliográfiai munka jellemzésére:

„A bejelentési kötelezettségnek - egyszeri reklamálás után - az egyes intézmények az elmúlt években tapasztaltaknál nagyobb mértékben tettek eleget. Kivételt képeznek a jelentés körébe első ízben bevont szakszervezeti (SzMT és szakszervezeti központi) könyvtárak. A megkérdezett intézményekről és a kapott válaszokról az alábbi táblázat ad képet:

Intézmények	Kérdettek száma	Nem válaszolt	Nemleges választ adott
Országos könyvtárak és hálózatok OSzK, MTA ^{1/} , OMK ^{2/} , OMgK ^{3/} , OOK ^{4/} , OPK, KSH, Országgyűlés	8	-	-
Egyetemi és főiskolai könyvtárak ^{5/} Bp., Debrecen, Pécs, Szeged Egyetemi kvtai Műszaki Egyetem Közp. Kvt. Bp. (Miskolc és Veszprémmel) Marx Károly Közg. tud. Egy. Kvt. Iparműv. Főisk. Kvt. Képzőműv. Főisk. Kvt. Színház- és Filmműv. Főisk. Kvt. Zeneműv. Főisk. Kvt. Testnevelési Főisk. Kvt.	11	1 ⁺	5

Intézmények	Kérdettek száma	Nem választott	Nemleges választ adott
Országos intézmények könyvtárai és hálózatba nem tartozó könyvtárak Orsz. Tervhivatal, Orsz. Találmányi Hiv., Szabványügyi Hiv., Orsz. Meteorológiai Int., Orsz. Vízügyi Ig., Magyar Távírási Iroda, MSzMP Párttört. Int., Hadtud. Kvt., TIT, Színháztud. Int., Filmtud. Int., Orsz. Pedagógiai Int., Népművelési Int.	14	1 ^{++/}	7
Minisztériumok ^{6/}	3	-	2
Muzeumok Az országos muzeumokon kívül jelentősebb vidéki muzeumok: Déri, István király, Janus Pannonius, Liszt Ferenc, Móra Ferenc, Savaria, Xantus János	19	2 ^{+++/}	12
ELTE Könyvtártud. Tanszék	1	-	1
OKDT Könyvtártud. és Kiadványi Szakbiz.	1	-	1
Közművelődési könyvtárak 19 megyei, 19 SzMT, 18 Szakszerv. központi, Föv. Szabó Ervin Kvt., Gorkij Kvt., Somogyi Kvt., Szeged	59	26 ^{++++/}	20
Kiadóvállalatok	18	-	10
Összesen:	134	30	58

Jegyzetek a táblázathoz:

- 1/ Az MTA Könyvtára a hálózathoz tartozó könyvtárak tevékenységéről teljes áttekintéssel rendelkezik, de a könyvtártól független, a kutató intézetekben folyó bibliográfiai munkáról nem tud tájékoztatást adni.
- 2/ Az OMK alközpontjával közül 3 adott választ (KGM, NE és Könyvtápar), a NEM kivételével csak saját és nem a hálózatukhoz tartozó könyvtárak tevékenységéről.
- 3/ Az OMK alábbi könyvtárai tevékenységéről adott választ:
Agrártud. Egyetem,
Mezőgazd. Múzeum,
Erdészeti Tud. Int.,
Kertészeti Főisk.
- 4/ Az OOK csak a Szegedi Orvostudományi Egyetem tevékenységét jelentette.
- 5/ A hálózatba tartozó agrár- és orvostudományi egyetemek és főiskolák adatai nélkül.
- 5/ Az ipari tárcák az OMK hálózatánál szerepelnek.

- +/ Zeneműv. Főisk. Kvt.
 ++/ Testnevelési Tudományos Tanács
 +++/ Történelmi Múzeum, Vármúzeum
 ++++/ Békéscsaba, Nyíregyháza, Salgótarján Megyei Könyvtárak
 Békéscsaba, Debrecen, Eger, Győr, Miskolc, Nyíregyháza, Salgótarján,
 Szeged, Talabánya, Zalaegerszeg SzMT könyvtárak
 13 Közp. Szakszervezet könyvtára

Már a táblázatból számszerűen is megállapítható, hogy az egyetemi-főiskolai könyvtárak és a közművelődési könyvtárak területén komoly elmaradás mutatkozik a bibliográfiai tervezésben, holott éppen ezeken a területeken - az egyetemi hallgatók és az általános olvasók számára - a könyvtári munka egyik leghatékonyabb eszköze lehetne a jól összeállított bibliográfiák sora.

A számszerű adatok jó eredményt mutatnak. Részletes felsorolásra 136 bibliográfiai bejelentés került. A ténylegesen jelentett címek száma nagyobb, de nem vettük fel jegyzékünkbe az 1963. évre jelentett és különböző okokból 1964. évre áthuzódó kiadványokat, mivel e kiadványokkal kapcsolatos megjegyzések már az elmúlt évben - az 1963. évi bibliográfiai előtervvel kapcsolatban - elhangzottak.

A bejelentett bibliográfiákból 9 egyes intézmények munkatársainak irodalmi tevékenységét regisztrálja és - anélkül, hogy e bibliográfiák létjogosultságát kétségbe vonnánk -, fel kell vetnünk a kérdést, hogy a rendelkezésre álló erőket nem lehetne-e bibliográfiailag jobban hasznosítani, s művelődéspolitikánk, tudományos kutatásaink, műszaki fejlesztésünk fontosabb kérdéseinek megoldására koncentrálni. (Ehhez, és a bevezető egyéb megállapításaihoz is szívesen vesszük és közöljük olvasóink észrevételeit.)

A kiadványok másik nagy csoportját a retrospektív és kurrens nemzeti szakbibliográfiák alkotják (34 db). E bibliográfiák körébe soroljuk a külföld tájékoztatását szolgáló, egyes szakterületek válogatott, idegen nyelvű bibliográfiáit is, melyeknek száma örvendetes növekedést mutat.

Ha ezeket leszámítjuk, megállapíthatjuk, hogy mindössze 93 bibliográfiai kiadványról beszélhetünk. Ezek közül 44 szakbibliográfia, 44 tartozik az ajánló bibliográfia körébe és 5 a helyismereti bibliográfia területére.

Ha a 44 szakbibliográfia tervét áttekintjük, sajnálatos kell megállapítanunk, hogy a bibliográfiai tervezés nem igen veszi figyelembe a Könyvtárosztály által 1962-ben kiadott irányelvekben rögzítetteket: "Akkor szolgálják jól a könyvtárak az adott tudományterületet, ha szolgáltatásaikat állandóan egybevetik a szakterület szükségletével, illetve ténylegesen jelentkező igényeivel, s rendszeresen arra törekszenek, hogy nyújtott szolgáltatásaik reális társadalmi szükségleteket elégítsenek ki". Sajnos, még mindig nem érvényesültek eléggé a gödöllői konferencia és a Bibliográfiai Szakbizottság ajánlásai: a bibliográfiai tervezés még mindig nem kapcsolódik szorosan a tudományos távlati terv főfeladataihoz, az ellátandó szakterület igényeihez, a könyvtár fő funkcióihoz.

Főbb szakterületeken a jegyzékünkbe felvett 34 szakbibliográfia és 44 kurrens bibliográfia, - ha az említett nemzeti szakbibliográfiákat (34 db) levonjuk - az alábbiak szerint oszlik meg:

<u>ETO</u>	db
0	2
1	1
3	16
5	2
61	3
62	4
63	3
7	3
8	7
9	3
	<hr/>
	44

Néhány kiadványnál bizonyos mérvű átfedés mutatkozik. Az egyes szakterületek magyar nyelvű bibliográfiáira és az ugyanarról a szakterületről külföld számára készült, rendszerint válogatott és idegen nyelvű címfordítással ellátott kiadványokra gondolunk. Azonban ezek az átfedések a kiadványok eltérő jellege miatt megengedhetők.

Témájuk szerint a bejelentett ajánló bibliográfiai kiadványok a következőképpen oszlanak meg:

általános	4 db
gazdasági	1 db
természettudomány	1 db
technika	7 db
mezőgazdaság	7 db
művészetek	3 db
irodalomismeret	3 db
történet	2 db
tematikus válogatásu (szépirodalom és ismeretterjesztő együtt)	6 db
szépirodalom	4 db
gyermekkönyvtár	6 db
	<hr/>
	44 db

Az előzetes jelentésekből úgy látszik, hogy általános témakörből nagy haszna lesz a FSzEK "A mi könyveink" című kiadványának, ami annyi példányban készül, hogy nemcsak a fővárosi, hanem a vidéki könyvtárhálózat nagyobb könyvtárai nyomtatott, ajánló katalógusának szerepét töltheti be.

Keveseljük a gazdasági élet és a természettudományok irodalmára vonatkozó kiadványokat, mindkét területen évek óta hiány tapasztalható.

Műszaki és mezőgazdasági tárgyú bibliográfiákat nyilván a termelés követelményeihez igazodva az országos szakkönyvtárak jelentettek be nagyrészen, a mezőgazdaság területéről részletesebb tartalmi adatokat nem közölve.

Művészeti tárgyú kiadványok közül évek óta hiány van népszerű képzőművészeti bibliográfiákban, a hiány sajnos jövőre is megmarad. (Csak a bejelentésekre támaszkodva némi aggály merülhet fel a veszprémi Megyei Könyvtár zenetörténeti bibliográfiájával kapcsolatban - talán inkább egy szakkönyvtárnak kellett volna ilyen kiadványt előkészíteni.)

Az irodalomismeret körébe tartozó kiadványok hasznosnak ígérkeznek.

Történeti témájú bibliográfiák között a felszabadulás 20 éves évfordulójával foglalkozó helyi kiadványok nagy mennyisége volt várható, de csak egy ilyen bejelentés érkezett.

Szépirodalmi tárgyú bejelentés 4 érkezett, egyik sem felesleges.

Örvendetes a gyermekkönyvtári anyag tervezett bibliográfiáinak növekvő száma; 6 fontos kiadványt terveznek. Az ilyen jellegű kiadványok évek óta hiányoztak. Elsősorban az illusztrált általános gyermekkönyvtári ajánló bibliográfia elégíti ki régi szükségletet és helyes, hogy az OPK most már nemcsak a pedagógusok számára szükséges szakirodalom színvonalas feltárásával foglalkozik, hanem négyféle hasznos ajánló bibliográfiát tervez általános iskolába járó gyermekek számára, ez mint kísérlet is érdekes és a gyakorlati jelentősége újabb felnőtt olvasók nevelése érdekében igen nagy. A tanulmányi színvonal emelkedését is szolgálja egyben.

Összefoglalásul megjegyezhetjük, hogy továbbra is fennáll a hiány jól szerkesztett természettudományi, földrajzi és gazdasági ismereteket propagáló bibliográfiákban. Az építészet és képzőművészetek ajánló bibliográfiái is hiányoznak. Enyhült azonban a gyermekkönyvtári bibliográfiák rossz helyzetképe, néhány alapvető kiadvány megjelenését várhatjuk 1964-ben.

Feltételezve azt, hogy minden bejelentett kiadvány tervszerűen megjelenik és olyan színvonalú lesz, amilyennek a bejelentések alapján várhatjuk, akkor a FSzEK és az OPK ajánló bibliográfiái jelentik a közművelődési könyvtárhálózat részére a legnagyobb hasznot. Örvendetes, hogy a KGM, az OMgK és az ONK a termelés segítése érdekében a közművelődési könyvtárak munkáját ajánló bibliográfiáikkal támogatják."